FIȘA DISCIPLINEI

Istoria și filosofia religiilor I

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie Ortodoxă
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Pastorală
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	**Istoria și Filosofia Religiilor**					Codul disciplinei	**OLR1222**
2.2. Titularul activităților de curs					Lect. Univ. Dr. Daniela Luminița Ivanovici		
2.3. Titularul activităților de seminar					Lect. Univ. Dr. Daniela Luminița Ivanovici		
2.4. Anul de studiu	3	2.5. Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	**2**	din care: 3.2. curs	**1**	3.3. seminar/ laborator/ proiect	**1**
3.4. Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5. curs	14	3.6 seminar/laborator	**14**
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					**Ore**
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					**10**
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					16
3.5.3. Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					15
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					3
3.5.5. Examinări					3
3.5.6. Alte activități					0
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				**47**	
3.8. Total ore pe semestru				**75**	
3.9. Numărul de credite				**3**	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală dotată cu tablă, ecran de proiecție, videoproiector, laptop
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală dotată cu tablă, ecran de proiecție, videoproiector, laptop

6. Competențele specifice acumulate[1]

[1] Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competenţe profesionale/esenţiale	• Realizarea misiunii de propovăduire a credinţei, în spirit irenic • Proiectarea şi elaborarea unui discurs argumentat pe baza textelor sacre • (expunere verbală şi scrisă) • Enunţarea corectă a doctrinei cultului/Bisericii, precum şi a mijloacelor transmise de aceasta pentru desăvârşirea persoanei şi a lumii • Pastoraţia eficientă a credincioşilor: consilierea acestora potrivit regulilor proprii (legi, canoane), precum şi a normelor morale • Analiza şi interpretarea datelor, privind, istoria cultului/Bisericii şi istoria religiilor • Săvârşirea ritualurilor cultice
Competenţe transversale	• Aplicarea strategiilor de muncă riguroasă, eficientă şi responsabilă, de punctualitate şi conştiinciozitate misionară, pe baza principiilor, normelor şi valorilor doctrinare, religios-morale şi canonice • Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipă multidisciplinară (intra şi extra teologic), pe diverse paliere ierahice, respectând principii de credinţă religioasă • Formularea unei strategii de optimizare a pregătirii profesionale continue, prin actualizarea conţinuturilor învăţării, aplicarea tehnologiilor informaţiei şi prin utilizarea limbilor străine

7. Obiectivele disciplinei (reieşind din grila competenţelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Formarea de specialişti capabili să înţeleagă, să analizeze şi să interpreteze fenomenul religios în diversele sale manifestări istorice şi filosofice, cu accent pe aplicarea practică a cunoştinţelor în contextul propovăduirii credinţei şi al pastoraţiei.
7.2 Obiectivele specifice	• Analiza şi interpretarea datelor, privind, istoria cultului/Bisericii şi istoria religiilor. • Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipă multidisciplinară (intra şi extra teologic), pe diverse paliere ierarhice, respectând principii de credinţă religioasă. • Realizarea misiunii de propovăduire a credinţei, în spirit irenic. • Enunţarea corectă a doctrinei cultului/Bisericii, precum şi a mijloacelor transmise de aceasta pentru desăvârşirea persoanei şi a lumii.

8. Conţinuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observaţii
1. Studiul religiilor antice: surse şi metode — texte, inscripţii, obiecte arheologice; ce putem şi ce nu putem deduce din ele.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
2. Religiozitatea preistorică — ritual funerar, imagini şi interpretarea prudentă a vestigiilor paleolitice şi neolitice.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
3. Religia Egiptului antic — cosmogonii, zei, templu şi regalitate.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
4. Moartea şi viaţa de apoi în Egipt — ritualuri funerare, Osiris şi textele funerare.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
5. Religiile Mesopotamiei — temple, panteon, ritual şi legitimitatea regală.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
6. Mituri şi reflecţii asupra condiţiei umane în Mesopotamia — creaţia, potopul, suferinţa şi	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	

moartea, pe baza unor texte precum *Enuma Eliș*, *Atrahasis* și *Epopeea lui Ghilgameș*.		
7. Religiile Levantului antic — Ugarit, Baal, El și practicile religioase regionale.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
8. Religia israelită și formarea monoteismului — dezvoltări istorice și dezbateri despre cultul lui Yahweh în Israel și Iuda.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
9. Religiile Iranului antic și zoroastrismul — Ahura Mazda, ordinea cosmică și confruntarea dintre bine și rău.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
10. Religia greacă: mit, cult și cetate — zei, sacrificiu, sărbători și rolul ritualului în viața comunității.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
11. Mistere, orfism și reflecție filosofică în Grecia — inițiere, destinul sufletului și interpretări filosofice ale tradiției.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
12. Religia romană — culte domestice și publice, pontifi, sărbători și religia imperială.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
13. Iudaismul celui de-al Doilea Templu — elenizare, diaspora, Tora, Qumran și diversitatea iudaismului în epoca romană.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	
14. Originile creștinismului — mișcarea creștină în context iudaic și roman, primele comunități, texte și practici.	prelegere interactivă, descoperire dirijată, întrebări deschise	

Bibliografie

Surse primare

- Acsan, Ion și Constantin Daniel (trad.). *Tăbliițe de argilă: Scrieri din Orientul antic*. București: Herald, 2008.
- Allen, James P. *The Ancient Egyptian Pyramid Texts*. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2005. Selecții online și UCL Digital Egypt. www.ucl.ac.uk
- Cicero, Marcus Tullius. *De natura deorum*. Trad. Harris Rackham. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1933. Text online. www.perseus.tufts.edu
- Daniel, Constantin. *Gândirea egipteană antică în texte*. București: Editura Științifică, 1974.
- *Didahia sau Învățătura celor doisprezece apostoli*. Text în română și traduceri în engleză. www.earlychristianwritings.com
- Duma, Radu (trad.). *Cânturile divine ale lui Zarathustra: Avesta–Yasna, III–Gatha*. București: Herald, 2021..
- *Electronic Text Corpus of Sumerian Literature*. University of Oxford. Texte sumeriene în transliterare și traducere. etcsl.orinst.ox.ac.uk
- Flavius Josephus. *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*. Trad. Gheneli Wolf și Ion Acsan. București: Hasefer, 1997.
- Genescu, Maria (trad.). *Cartea egipteană a morților: Papirusul lui Ani*. București: Herald, 2025.
- George, Andrew (ed.). *Enuma Elish: The Babylonian Epic of Creation*. London: Bloomsbury, 2024. Ediție digitală. www.bloomsbury.com
- George, Andrew (trad.). *The Epic of Gilgamesh*. London: Penguin Classics, 1999.
- Hesiod. *Opere: Nașterea zeilor (Teogonia), Munci și zile, Scutul lui Heracles*. Trad. Dumitru T. Burtea. București: Editura Univers, 1973. Text online.
- Homer. *Iliada* și *Odiseea*. Trad. George Murnu. București: Editura pentru Literatură Universală, 1967. Texte grecești și traduceri engleze: Perseus Digital Library. beta.perseus.tufts.edu
- Ovidiu. *Fastele*. Trad. Ion Florescu și Traian Costa. București: Editura Academiei, 1965. Text latin și traducere engleză: Perseus Digital Library.
- Pliniu cel Tânăr. *Epistole*, 10.96–97. Text și traducere în engleză. faculty.georgetown.edu
- Smith, Mark S. și Wayne T. Pitard (ed. și trad.). *The Ugaritic Baal Cycle*. 2 vol. Leiden: Brill, 1994–2009.
- *Tanakh*. Text ebraic și traducere engleză.
- *The Dead Sea Scrolls Study Edition*. Ed. Florentino García Martínez și Eibert J. C. Tigchelaar. 2 vol. Leiden: Brill, 1997–1998. Manuscrise digitalizate. www.deadseascrolls.org.il

Surse secundare

- Achimescu, Nicolae. *Istoria și filosofia religiilor. Religii ale lumii antice*. București: Editura Basilica, ediția revizuită, 2025.
- Beard, Mary, John North și Simon Price. *Religions of Rome*. 2 vol. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- Bottéro, Jean. *Religion in Ancient Mesopotamia*. Chicago: University of Chicago Press, 2001.
- Boyce, Mary. *Zoroastrians: Their Religious Beliefs and Practices*. London: Routledge, 1979.
- Burkert, Walter. *Greek Religion*. Trad. John Raffan. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1985.
- Burkett, Delbert. *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- Daniel, Constantin. *Cultura spirituală a Egiptului antic*. București: Cartea Românească, 1985.
- Donadoni, Sergio (coord.). *Omul egiptean*. Trad. Emanuela Stoleriu. Iași: Polirom, 2001.
- Eliade, Mircea. *Istoria credințelor și ideilor religioase*. Vol. I: *De la epoca de piatră la misterele din Eleusis*. Iași: Polirom, 2011.
- Filoramo, Giovanni, Marcello Massenzio, Massimo Raveri și Paolo Scarpi. *Manual de istorie a religiilor*. București: Humanitas, 2003.
- Ivanovici, Daniela-Luminița, „Nothing in Excess - The Oracles as an Agent of Social and Religious Cohesion in Ancient Greece", în: *Orthodox Theology in Dialog*, 4 (2018), pp. 92-108.
- Ivanovici, Daniela-Luminița, *Dialoguri cu trecutul. Studii de Istorie, Religie și Mitologie*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2024
- Negoiță, Athanase. *Manuscrisele eseniene de la Marea Moartă*. București: Editura Științifică, 1993.
- Robert, Fernand. *Religia greacă*. București: Universitas, 1998.
- Sanders, E. P. *Judaism: Practice and Belief, 63 BCE–66 CE*. London: SCM Press, 1992.
- Smith, Mark S. *The Early History of God: Yahweh and the Other Deities in Ancient Israel*. 2nd ed. Grand Rapids: Eerdmans, 2002.
- Stausberg, Michael și Steven Engler (eds.). *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*. London: Routledge, 2011.
- Teeter, Emily. *Religion and Ritual in Ancient Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. **Metode și categorii de analiză a religiilor antice** — folosirea conceptului de „religie"; limitele interpretării comparative; surse normative și practici atestate.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învățarea prin descoperire, dezbatere	
2. **Surse materiale și textuale pentru studiul religiilor** — imagini și obiecte; inscripții și manuscrise; probleme de datare, provenienţă și transmitere.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învățarea prin descoperire, dezbatere	
3. **Cosmologii și reprezentări ale creației** — creația prin separare; creația prin conflict; originea omului și locul său în cosmos.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învățarea prin descoperire, dezbatere	
4. **Divinitate și organizarea panteonului** — ierarhii divine; divinități locale și universale; politeism, monolatrie și monoteism.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învățarea prin descoperire, dezbatere	
5. **Mituri și funcțiile lor religioase** — mituri de origine; narațiuni despre zei și eroi; raportul dintre mit, ritual și memorie.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învățarea prin descoperire, dezbatere	
6. **Templul și organizarea spațiului sacru** — funcțiile sanctuarului; accesul și delimitarea spațiului sacru; templele ca centre economice și politice.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învățarea prin descoperire, dezbatere	
7. **Practici cultice și forme de adresare a divinității** — sacrificiu și ofrandă;	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învățarea prin descoperire, dezbatere	

rugăciune şi jurământ; ritualuri individuale şi comunitare.		
8. **Timp sacru, calendare şi sărbători** — calendare cultice; sărbători de Anul Nou; ritualuri agricole şi comemorative.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învăţarea prin descoperire, dezbatere	
9. **Divinaţie, oracole şi profeţie** — interpretarea viselor şi a semnelor; oracole; profeţia ca practică religioasă şi discurs critic.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învăţarea prin descoperire, dezbatere	
10. **Specialişti religioşi şi autoritate rituală** — preoţi şi scribi; profeţi şi ghicitori; roluri şi autoritate religioasă feminină.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învăţarea prin descoperire, dezbatere	
11. **Religie, regalitate şi putere politică** — legitimarea conducătorilor; ritualuri ale puterii; relaţia dintre autoritate religioasă şi autoritate politică.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învăţarea prin descoperire, dezbatere	
12. **Puritate, lege şi conduită morală** — reguli de puritate; norme religioase şi viaţa cotidiană; raportul dintre lege, păcat şi ordine socială.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învăţarea prin descoperire, dezbatere	
13. **Moarte, rituri funerare şi viaţă de apoi** — practici funerare; judecata morţilor; memoria strămoşilor şi continuitatea comunităţii.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învăţarea prin descoperire, dezbatere	
14. **Diversitate şi transformare religioasă în Antichitate** — reforme şi continuităţi; contacte şi influenţe între tradiţii; formarea identităţilor iudaice şi creştine timpurii.	brainstorming, lucrări de seminar, dialog, învăţarea prin descoperire, dezbatere	

Bibliografie

Surse primare

- Cicero, *De natura deorum*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1933. Texte latine şi traduceri engleze: Perseus.
- Daniel, Constantin. *Gândirea egipteană antică în texte*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1974.
- *Didahia sau Învăţătura celor doisprezece apostoli*. Text românesc;
- Duma, Radu (trad.). *Cânturile divine ale lui Zarathustra: Avesta–Yasna, III–Gatha*. Bucureşti: Herald, 2021. Texte şi traduceri mai vechi în engleză.
- *Electronic Text Corpus of Sumerian Literature*. Texte sumeriene în transliterare şi traducere engleză. Include, între altele, texte despre potop şi compoziţii legate de Ghilgameş. etcsl.orinst.ox.ac.uk
- *Enūma eliš: The Babylonian Epic of Creation*. Ediţie digitală cu traducere şi transliterare: Electronic Babylonian Library; ediţie open access: PDF. epub.ub.uni-muenchen.de
- Flavius Josephus. *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*. Trad. Gheneli Wolf şi Ion Acsan. Bucureşti: Hasefer, 1997;
- George, Andrew (trad.). *The Epic of Gilgamesh*. London: Penguin Classics, 1999;
- Foster, Benjamin R. (trad.). *Before the Muses: An Anthology of Akkadian Literature*. Bethesda: CDL Press, 2005.
- Hesiod, *Opere*, trad. Dumitru T. Burtea, Bucureşti: Editura Univers, 1973; text digital. Perseus; *Teogonia* şi *Imnurile homerice*. catalog.perseus.tufts.edu
- Hesiod, *Teogonia*; *Imnurile homerice*. Texte şi traduceri engleze în Perseus.
- Homer. *Iliada* şi *Odiseea*. Trad. George Murnu. Bucureşti: Editura pentru Literatură Universală, 1967. Texte greceşti şi traduceri engleze: Perseus Digital Library. beta.perseus.tufts.edu
- Lewis-Williams, David. *The Mind in the Cave: Consciousness and the Origins of Art*. London: Thames & Hudson, 2002.
- Ovidiu, *Fastele*, trad. Ion Florescu şi Traian Costa, Bucureşti: Editura Academiei, 1965;
- Pliniu cel Tânăr, *Epistole* 10.96–97, text şi traducere;

- Smith, Mark S. și Wayne T. Pitard (ed. și trad.). *The Ugaritic Baal Cycle*. 2 vol. Leiden: Brill, 1994–2009.
- *Textele piramidelor* și *Cartea Morților*. Selecții cu transliterare și traducere: Pyramid Texts Online și UCL Digital Egypt — Book of the Dead. Ediție românească: Genescu, Maria (trad.). *Cartea egipteană a morților: Papirusul lui Ani*. București: Herald, 2025. Selecțiile UCL includ formule traduse, nu întregul corpus. www.ucl.ac.uk
- *The Dead Sea Scrolls*. Biblioteca digitală Leon Levy, cu imagini de manuscrise; traducerile integrale se consultă în ediții academice. The Digital Library

Surse secundare

- Assmann, Jan. *The Search for God in Ancient Egypt*. Ithaca: Cornell University Press, 2001; Teeter, Emily. *Religion and Ritual in Ancient Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
- Beard, Mary, John North și Simon Price. *Religions of Rome*. 2 vol. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- Bottéro, Jean. *Religion in Ancient Mesopotamia*. Chicago: University of Chicago Press, 2001.
- Boyce, Mary. *Zoroastrians: Their Religious Beliefs and Practices*. London: Routledge, 1979.
- Burkert, Walter. *Greek Religion*. Trad. John Raffan. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1985;
- Bowden, Hugh. *Mystery Cults of the Ancient World*. Princeton: Princeton University Press, 2010.
- Burkett, Delbert. *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- Eliade, Mircea. *Istoria credințelor și ideilor religioase*. Vol. I. Iași: Polirom, 2011; Robert, Fernand. *Religia greacă*. București: Universitas, 1998;
- Donadoni, Sergio (coord.). *Omul egiptean*. Trad. Emanuela Stoleriu. Iași: Polirom, 2001.
- Lewis-Williams, David. *The Mind in the Cave: Consciousness and the Origins of Art*. London: Thames & Hudson, 2002.
- Sanders, E. P. *Judaism: Practice and Belief, 63 BCE–66 CE*. London: SCM Press, 1992.
- Smith, Jonathan Z. *Imagining Religion: From Babylon to Jonestown*. Chicago: University of Chicago Press, 1982.
- Smith, Mark S. *The Early History of God: Yahweh and the Other Deities in Ancient Israel*. 2nd ed. Grand Rapids: Eerdmans, 2002.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Cursul oferă cunoștințe de istoria religiilor viitorilor profesori de religie și preoți.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Evaluare finală	Examen scris: • Sesiunea normală: **21 ianuarie 2027, ora 10:00**; **3 februarie 2027, ora 10:00**	70%

		• Sesiunea de restanțe: **18 februarie 2027, ora 12:00**	
		Din oficiu	10%
10.5 Seminar/laborator	Activitate seminar	Prezentare PPT/analiza unei surse primare;	20%
10.6 Standard minim de performanță			
• Studentul trebuie să demonstreze o înțelegere de bază a religiilor majore din Orientul Apropiat Antic (Mesopotamia, Egipt, religia canaanită/feniciană) și religia greco-romană, menționând zeități principale, mituri cosmogonice și funerare, și practici rituale specifice.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)[2]

Nu se aplică

Data completării: Semnătura titularului de curs Semnătura titularului de seminar

27. 09. 2026

Data avizării în departament: Semnătura directorului de departament

...

.....

[2] Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu *Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic*, se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "*Nu se aplică.*".